

Kazimierz Więsyk, Eugeniusz Weron

Biuletyn teologii laikatu

Collectanea Theologica 54/3, 117-127

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN TEOLOGII LAIKATU

Zawartość: I. PARAFIALNE RADY ŚWIECKICH W AUSTRII. 1. Teologiczno-histeryczne podstawy rad parafialnych. — 2. Struktura i działalność rady parafialnej. — 3. Aktualna działalność rad parafialnych. — 4. Niektóre wnioski pastoralne. II. WSPÓLNOTY ŻYCIA CHRZESCIJAŃSKIEGO. 1. Z historii wspólnot. — 2. Ruch sodalicyjny w Polsce. — 3. Współczesne przemiany. — 4. Maryjność. — 5. Struktura organizacyjna*.

I. PARAFIALNE RADY ŚWIECKICH W AUSTRII

Kościół w Austrii przeżył w dniach od 9 do 13 września 1983 roku wielkie wydarzenie historyczne, jakim była wizyta pastoralna Ojca świętego Jana Pawła II. Ojciec święty przybył do Austrii, aby wziąć udział w organizowanym w tym czasie „Dniu Katolików” (*Katholikentag*), który trwał trzy dni, ale nad jego przygotowaniem pracowano od dłuższego czasu. Organizację tej wielkiej manifestacji katolików austriackich na szczeblu parafialnym przejęły w dużej mierze rady parafialne, działające przy każdej parafii. Czym są rady parafialne w Austrii, jakie są teologiczne podstawy ich funkcjonowania oraz w jaki sposób rady te działają obecnie? Próba odpowiedzi na postawione pytania, być może, stanie się impulsem do działalności podobnych rad parafialnych w rzeczywistości Kościoła polskiego.

1. Teologiczno-histeryczne podstawy rad parafialnych

Mówiąc o teologicznych podstawach rad parafialnych trzeba z konieczności poruszyć problem obrazu Kościoła przedsoborowego i modelu Kościoła wypracowanego przez Sobór Watykański II. Sobór Watykański II ukazał rzeczywistość Kościoła jako nowego Ludu Bożego, który jest w drodze. Kościół przedsoborowy był podzielony jakby na dwa sektory. Z jednej strony stali wyświęceni słudzy ołtarza, począwszy od papieża poprzez biskupów aż do księży i członków zakonów. Po drugiej stronie był Kościół laików, Kościół „słuchający”, mający wcielać w życie zalecenia i naukę Kościoła „nauczającego”. W takiej sytuacji pojawiła się w dokumentach Soboru Watykańskiego II długo oczekiwana i potrzebna nauka Kościoła o nim samym. W *Konstytucji dogmatycznej o Kościele* czytamy: „Chrystus Pan, Kapłan wzięty spośród ludu, nowy lud uczynił królestwem i kapłanami Bogu i Ojcu swemu. Ochrzczeni bowiem poświęceni są przez odrodzenie i namaszczenie Duchem Świętym, jako dom duchowy i święte kapłaństwo, aby przez wszystkie właściwe chrześcijaninowi uczynki składać ofiary duchowe i głosić moc Tego, który wezwał ich z ciemności do swego przedziwnego światła” (KK 10). W dalszych rozważaniach na temat kapłaństwa powszechnego zaznacza sobór różnicę istoty przy jednoczesnym przyporządkowaniu kapłaństwa wiernych i kapłaństwa urzędowego. „Kapłaństwo zaś powszechne wiernych i kapłaństwo urzędowe, czyli hierarchiczne, choć różnią się istotą, a nie stopniem tylko, są sobie jednak

---

* Redaktorem niniejszego biuletynu jest ks. Eugeniusz Weron SAC, Ołtarzew.

wzajemnie przyporządkowane; jedno i drugie bowiem w właściwy sobie sposób uczestniczy w jednym kapłaństwie Chrystusowym" (KK 10).

Soborowa nauka na temat kapłaństwa wiernych stała się impulsem, który pozwolił odkryć Kościół jako aktywny Lud Boży. Miejsce dawnych struktur wertykalnych musiał z konieczności uzupełnić porządek horyzontalny wyrażający się w braterskim współdziałaniu członków Ludu Bożego. Podstawy zmian w kierunku nowego porządku znajdują się także w wielu innych dokumentach soborowych mówiących o zadaniach biskupów, kapłanów i laików, jak również w *Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym*. Potrzeba współdziałania i odpowiedzialności wszystkich członków Kościoła jest cechą charakterystyczną nauki zawartej w tych dokumentach. Przede wszystkim świeccy uzyskali soborowe poparcie, które stało się zachętą do bardziej ożywionej działalności w Kościele katolickim. W *Dekrecie o apostołstwie świeckich* żąda się od nich zdecydowanego zaangażowania w sprawę Kościoła. „Świeccy współpracując we właściwy sobie sposób z hierarchią (np. w ramach Akcji Katolickiej) przynoszą swoje doświadczenia, przyjmują odpowiedzialność za kierownictwo, za rozeznanie warunków w jakich ma się prowadzić działalność duszpasterską Kościoła, oraz za planowanie i realizację programu działania” (DA 20). Świeccy są więc również odpowiedzialni za realizację programu działania Kościoła. Tym samym zaleca się hierarchii obowiązek wspólnej odpowiedzialności za przyszłość Kościoła. Zalecenie odpowiedzialności wspólnej laików z hierarchią jest bazą, na której powstały parafialne rady świeckich¹.

Współpraca między hierarchią a katolikami świeckimi istniała naturalnie już przed Soborem Watykańskim II. Przykładem ścisłego współdziałania świeckich z hierarchią jest np. Akcja Katolicka. W wielu diecezjach austriackich istniały przed Soborem Watykańskim II tzw. komitety czy też komisje parafialne. Nie były one jednak znane w każdej parafii. Ponadto reprezentowały one tylko niektóre związki czy organizacje, a nie całą wspólnotę parafialną. Związki te nie były zakotwiczone w podstawowych strukturach kościelnych. Nie miały więc podstaw do reprezentacji i do prawnej działalności w danej wspólnotie.

Sobór wypracował nowy model Kościoła, na tle którego zmienił się stosunek grup katolików świeckich do kleru. O ile współpraca katolików świeckich z hierarchią ma przynieść oczekiwane sukcesy, o tyle zmienić się muszą dotychczasowe struktury tej współpracy.

Nie tylko jednak odnowiony model Kościoła jest punktem wyjścia reorganizacji duszpasterstwa. Zmieniło się także rozumienie świata i człowieka w naszym stuleciu. Duszpasterstwo może być owocne, jeśli weźmie pod uwagę zmiany zachodzące w świecie i w społeczeństwie. Przejście ze struktur agrarnych do kultury przemysłowej stworzyło całkowicie nową bazę również dla życia Kościoła w Austrii. Zmiana mentalności ludzkiej stawia Kościół ciągle przed nowymi sytuacjami. Stara struktura Kościoła zmienia się powoli. Kościół jest zmuszony zapuszczać korzenie wszędzie tam, gdzie obecnie żyje człowiek. Wspólnota ludzi jest dzisiaj działającym podmiotem Kościoła. Kościół nie może się odnowić przez powołanie struktur i form, które zostaną narzucone „z góry”. Odnowa Kościoła przychodzi ze zrozumienia współpracy i odpowiedzialności zarówno hierarchii jak i ludzi świeckich. To właśnie świeccy przyczynili się znacznie do powołania pierwszych rad parafialnych w RFN w lutym 1967 roku². Na terenie Austrii rady parafialne świeckich powołał oficjalnie Synod Diecezjalny w Wiedniu w 1971 roku. Promulgowania parafialnych rad świeckich dla całej Austrii dokonano jesienią 1974 roku³.

¹ *Dekret o apostołstwie świeckich* sugeruje istnienie podobnych rad na szczeblu międzyparafialnym i międzydiecezjalnym (por. DA 26).

² F. Oertel, *Pfarrgemeinderat ernstgenommen*, Limburg 1970, 19.

³ *Promulgation des Pfarrgemeinderates*, Wiener Diözesanblatt (1977) z. 4.

2. Struktura i działalność rady parafialnej

Czym są właściwie rady świeckich? Odpowiedź znajdujemy w wiedeńskim miesięczniku diecezjalnym, gdzie czytamy: „Parafialna rada świeckich jest owym gremium parafii, które współodpowiedzialnie pomaga proboszczowi — w ramach prawodawstwa diecezjalnego — dawać odpowiedzi na podstawowe problemy życia parafialnego, decyduje razem z proboszczem i troszczy się o urzeczywistnienie powziętych postanowień”⁴. Tak pojęta rada parafialna świeckich jest upoważniona do wspólnej odpowiedzialności za przyszłość danej parafii. Oto jej zadania⁵.

A. Zadania rady parafialnej

1. Rada określa koncepcję pracy duszpasterskiej na terenie parafii. Chodzi tu o ustalenie linii pracy pastoralnej, jej koordynację w poszczególnych częściach parafii (np. kościoły filialne), jak również rozdział prac w zakresie urzeczywistniania się Kościoła pomiędzy parafią macierzystą a jej filiami. W szczególności rada parafialna omawia program duszpasterski związany z przepowiadaniem Słowa Bożego, liturgią i pomocą potrzebującym (*caritas*).

2. Rada parafialna świeckich jest upoważniona do podejmowania zarządzeń organizacyjnych, jakie są wymagane w konkretnej parafii. Może to być np. wysuwanie wniosków i postulatów do rady dekanalnej, wysuwanie propozycji personalnych, zatwierdzanie powstających grup i związków. Rada troszczy się o dobrą współpracę istniejących w danej parafii stowarzyszeń i związków.

3. Prawem rady jest współodpowiedzialność za administrację dóbr parafialnych. Omawia ona plan gospodarczy na kolejny rok, np. projekt rozbudowy budynków kościelnych. Wszystkie przedsięwzięcia natury gospodarczej wymagające większych nakładów finansowych są jednak w Austrii omawiane na płaszczyźnie diecezji.

4. Rada parafialna troszczy się o urzeczywistnienie powziętych planów. Sprawozdanie z działalności parafialnej składa się na posiedzeniu rady w końcu roku kalendarzowego.

5. Wykonywanie szeregu innych zadań, jakie jawią się w zależności od problemów i profilu określonej parafii.

B. Skład rady parafialnej

Rada parafialna składa się z członków urzędowych, którzy z natury rzeczy do niej należą. Największą liczbę stanowią członkowie wybrani, których wybiera wspólnota parafialna⁶. Ponadto do rady parafialnej należą członkowie delegowani i mianowani.

1. Członkowie urzędowi. Urzędowymi członkami rady parafialnej są: proboszcz i inni księża pracujący w parafii, diakoni, asystenci pastoralni, którzy automatycznie należą do rady parafialnej, jeśli są oficjalnie zatrudnieni w parafii.

⁴ *Tamże*, 49.

⁵ Por. Institut für Kirchliche Sozialforschung des Bistums Essen, *Einstellungen, Motive und Wertorientierungen der Mitglieder der Pfarrgemeinderäte* Essen 1972, 72 nn.

⁶ Sposób wyborów omówimy poniżej.

2. Członkowie wybrani. Liczba wybranych członków rady parafialnej jest z góry ustalona i uzależniona od liczby mieszkańców parafii:⁷

Liczba parafian	Liczba radnych
do 3 000	6
do 6 000	9
do 10 000	12
do 15 000	15
do 20 000	18
ponad 20 000	21

W parafiach, gdzie jest więcej kościołów filialnych, każdy z nich powinien być reprezentowany w radzie parafialnej.

3. Członkowie delegowani. Każda z działających w parafii grup i organizacji jest upoważniona do delegowania swojego przedstawiciela do rady parafialnej. Liczba członków delegowanych nie może przekraczać 1/3 liczby członków wybranych. Również grupa katechetów może delegować swojego przedstawiciela. Jeśli w parafii istnieje dom zakonny, może także być w radzie reprezentowany.

4. Członkowie mianowani. Proboszcz może mianować osoby, które ze względu na osobiste kwalifikacje, pozycję społeczną, znajomość tematu, mogą przyczynić się do pełniejszej realizacji zadań rady parafialnej. Musi jednak w tym względzie wysłuchać opinii pozostałych członków nowo konstytuującej się rady parafialnej.

Od kandydatów do rady parafialnej wymaga się spełnienia szeregu warunków. Przede wszystkim kandydat musi przynależać do Kościoła katolickiego. Ponadto kandydujący powinien: mieszkać w danej parafii; przynajmniej od roku brać czynny udział w życiu parafialnym; nie być wyłączony mocą prawa kanonicznego ze wspólnoty Kościoła; płacić systematycznie podatek kościelny; przyjąć sakrament bierzmowania; być ważnie wybranym do rady parafialnej; ukończyć 16 lat życia.

C. Struktura rady parafialnej

Do struktury rady parafialnej należą jej organa. Są to:

1. Przewodniczący. Jest nim proboszcz. Przewodniczący zwołuje i prowadzi posiedzenia rady parafialnej. Prowadzenie posiedzenia może przekazać swojemu zastępcy. Jest odpowiedzialny bezpośrednio za całokształt prac rady parafialnej.

2. Zastępca przewodniczącego. Jego zadaniem jest wypełnienie funkcji przewodniczącego w wypadku, gdy ten nie jest obecny na zebraniu rady. Jest bezpośrednim doradcą proboszcza.

3. Zarząd rady parafialnej. Zarząd składa się z proboszcza, jego zastępcy, wikariuszy, asystentów pastoralnych oraz innych członków. Członkowie ci są wybierani spośród gremium rady. Ich liczba nie może przekraczać 1/3 ogólnej liczby członków rady. Zadaniem zarządu jest przygotowanie posiedzenia rady parafialnej, ostateczna decyzja w sprawach spornych, troska o urzeczywistnienie postanowień, jakie powzięto na posiedzeniu. W parafiach, gdzie liczba

⁷ Odnosi się do diecezji wiedeńskiej. Hans Schrober podaje nieco inną liczbę członków wybranych w stosunku do liczby mieszkańców parafii. Por. H. Schrober, *Der Pfarrgemeinderat als gesamtkirchliche Aufgabe*, Trier 1971, 105.

członków rady nie przekracza 10 osób, nie jest wymagany zarząd rady. Jego zadania przejmuje przewodniczący, jego zastępca i sekretarz, którego wybiera nowo ukonstytuowana rada.

4. Pozostali członkowie wybrani drogą demokratycznych wyborów.

D. Wybory do rady parafialnej

Większość parafii austriackich przeprowadziła wybory do rad parafialnych już dwukrotnie. Ostatnio wybory te odbyły się 25 kwietnia 1982 roku (*Vikariat unter dem Wienerwald*). Organizowane są one z inicjatywy diecezji. Pomoce, jakie są potrzebne na wielu etapach przygotowawczych, otrzymały parafie ze strony diecezji. Kadencja rad parafialnych w zależności od diecezji trwa 3—4—5 lat. Po zakończeniu kadencji rady parafialnej przeprowadza się całkowicie nowe wybory. Termin wyborów musi być podany do wiadomości wiernych przynajmniej sześć miesięcy przed dniem wyborów. Proboszcz powinien sobie wybrać do pomocy pięć innych osób, które nie kandydują do rady. Osoby te wybierają spośród siebie przewodniczącego komisji wyborczej. Kandydatów proponują parafianie. Po zestawieniu listy kandydatów należy wysłać powiadomienie o ich kandydaturze. Dopiero dobrowolna deklaracja na piśmie sprawia, że kandydatura jest prawomocna. Trzy tygodnie przed wyborami kandydaci mają być przedstawieni całemu gremium parafialnemu. Sposób przedstawienia jest dowolny. Po tajnych i demokratycznych wyborach komisja zlicza głosy, sporządza protokół, który przesyła się do zarządu diecezji. Odpis należy zachować w archiwum parafialnym. Wyniki wyborów należy ogłosić w niedzielę po przeprowadzonych wyborach.

3. Aktualna działalność rad parafialnych

Zapoznanie się z teoretyczną stroną problemu rad parafialnych budzi pytanie o ich codzienną, praktyczną działalność. Trzeba na tym miejscu stwierdzić, że niekiedy rzeczywiście rada parafialna świeckich jest motorem ożywiającym wspólnotę parafialną. Na niej spoczywają najważniejsze zadania wynikające z natury posłannictwa Kościoła⁸.

Działalność rady parafialnej rozpoczyna się od pierwszego posiedzenia. Częstotliwość posiedzeń rady parafialnej jest różna w zależności od potrzeb wynikających z żywotności danej parafii. Obowiązkowe są jednak przynajmniej trzykrotne zebrania w ciągu roku. Posiedzenie rady przygotowuje jej zarząd wspólnie z przewodniczącym. Zaproszenie na posiedzenie otrzymują członkowie od przewodniczącego rady przynajmniej na osiem dni przed terminem posiedzenia⁹. W zaproszeniu pisemnym wyznacza się czas, miejsce i program posiedzenia rady parafialnej.

Zaraz na pierwszym posiedzeniu rady parafialnej należy dokonać rozdziału prac na poszczególne komisje¹⁰.

Komisja do spraw liturgii. W wielu parafiach tę właśnie komisję powoływano w pierwszej kolejności¹¹. Odnowiona liturgia posoborowa jest domeną nie tylko proboszcza, ale całej parafii. Liturgia nie jest monologiem, lecz dialogiem wielbiącym Boga. Dlatego wnioski i propozycje odnoszące się do udziału wiernych w liturgii są nie tylko żywo dyskutowane,

⁸ Por. Institut für Sozialforschung, *Pfarrgemeinderäte*, Wien 1979, 13 nn.

⁹ J. Meier, *Die lebendige Pfarrgemeinderatsitzung*, Regensburg 1977, 48.

¹⁰ W parafiach niewielkich, gdzie liczba radców parafialnych jest mała, za określony dział pracy odpowiedzialna jest osoba oddelegowana. Przewodniczący danej komisji są delegowani na kursy formacyjne organizowane na szczeblu diecezji.

¹¹ F. Oertel, *dz. cyt.*, 76.

ale znajdują swe urzeczywistnienie w liturgii niedzielnej, przyczyniając się do jej głębokiego przeżycia przez wszystkich członków zgromadzenia liturgicznego. Np. modlitwa wiernych odzwierciedla jasno czynny udział wiernych w liturgii. Prośby wstawienne są przedstawiane przez uprzednio wyznaczonych świeckich uczestników liturgii.

Komentarz do czytań liturgicznych przygotowuje również komisja liturgiczna. Przebieg świąt i uroczystości okolicznościowych (np. *Erntedankfest* — uroczystość dziękczynna za żniwa) jest zlecony komisji liturgicznej. Członkowie komisji troszczą się o wystrój świątyni i ołtarza. Oni sprawują pieczę nad paramentami i sprzętem liturgicznym. Pomagają w przygotowaniu uroczystej liturgii chrztu, bierzmowania, biorą w niej czynny udział. Przygotowanie nabożeństwa Słowa Bożego jak również okolicznościowych nabożeństw dowodzi, że świeccy mogą wnieść dużo ożywienia w życie liturgiczne parafii.

Komisja do spraw przepowiadania Słowa Bożego. Przedstawiciele tej komisji troszczą się o odpowiedni poziom nauczania katechetycznego. Organizują spotkania, seminaria, kursy doszkalające, rekolekcje stanowe, dni skupienia dla poszczególnych grup. Troszczą się o propagowanie Pisma Świętego oraz różnych czasopism religijnych. Zajmują się biblioteką parafialną.

Komisja do spraw pomocy charytatywnej i społecznej. Należący do omawianej komisji znają parafię od strony jej potrzeb społecznych. Mają wyczuć i orientację, gdzie należy udzielić pomocy materialnej. Chodzi tu np. o pomoc samotnym matkom, o obronę życia dzieci nienarodzonych, pomoc sierotom itd. W ramach współpracy z młodzieżą komisja troszczy się o zabezpieczenie godziwego spędzenia czasu wolnego, próbuje zająć się młodzieżą, która już popadła w konflikt z prawem. Dużo czasu zajmuje tutaj pamięć o ludziach w podeszłym wieku. Organizowanie spotkań seniorów przynosi im poczucie radości i miłego spędzenia czasu. Również chorzy i upośledzeni mają zabezpieczony kontakt z parafią dzięki komisji pomocy charytatywnej. Chorzy są odwiedzani czy to w domu, czy w szpitalu.

Komisja do propagowania wiadomości o życiu parafii. Parafia, która żyje sama dla siebie, nie spełnia warunku powszechności. Kościół jest dla ludzi. Dlatego możliwie wszyscy winni być poinformowani o poszczególnych objawach życia parafialnego. Redaguje się tzw. list parafialny (*Pfarrbrief*)¹². Bardzo często zajmuje się nim proboszcz. Przez listy ma on możliwość dotarcia do tych, którzy nie biorą systematycznie udziału w życiu Kościoła miejscowego. Również sprawa redagowania gazetek, gablot leży w kompetencji omawianej komisji.

Komisja do spraw gospodarczo-finansowych. Kościół jest instytucją, która także potrzebuje środków finansowych. W sposób odpowiedzialny trzeba nimi zarządzać. Stąd prawie wszystkie przedsięwzięcia finansowe są omawiane kolektywnie na posiedzeniu rady. Ostateczną decyzję podejmuje proboszcz. O budowie czy rozbudowie pomieszczeń parafialnych decyduje również omawiana komisja. Należy zauważyć, że księża austriaccy otrzymują stałą pensję wypłacaną z podatku kościelnego przez kurię diecezjalną.

Komisja do spraw misyjnych. Chodzi tu głównie o kształtowanie świadomości misyjnej parafii i o odpowiedzialność za Kościół powszechny. Komisja jest odpowiedzialna za organizowanie wykładów na temat misji, przeprowadzenie katechez o treści misyjnej, przygotowanie liturgiczne niedzieli misyjnej, organizowanie szerokich akcji pomocy misjom. W kompe-

¹² List parafialny ukazuje się w różnych odstępach czasu, w zależności od potrzeb i możliwości wspólnoty parafialnej.

tencji komisji leży przeprowadzenie dorocznych akcji jak np. *Bruder in Not* czy *Sternsingeraktion*.

Członkowie rady parafialnej odpowiadają bardzo często za poszczególne grupy, których na ogół jest dużo w każdej parafii. Jako przykład należy wymienić spotkania rodzin (*Familienrunde*), grupę systematycznie spotykających się kobiet (*Frauenrunde*), spotkania seniorów (*Seniorenrunde*), zespół młodzieży (*Jugendtreffen*), grupy dziecięce starsze i młodsze (*Jungschargruppe*). Członkowie powyższych grup zapoznają się z tekstami Słowa Bożego, wymieniają poglądy, dyskutują na tematy aktualne w Kościele, w polityce, planują przyszłe zadania.

Działalność parafialnych rad świeckich jest dużą pomocą w pracy duszpasterskiej proboszcza. Przede wszystkim jednak dzięki działalności rady parafialnej poszerza się i pogłębia kontakt duszpasterza ze wszystkimi członkami parafii.

4. Niektóre wnioski pastoralne

Powstanie, rozwój i działalność parafialnych rad świeckich jest przede wszystkim wspaniałym przykładem powszechności Kościoła. Kościół Chrystusowy jest szczególnie obecny tam, gdzie jest radość wynikająca z miłości i współpraca wypływająca ze świadomości współodpowiedzialności za powierzone zadania. Praca rady parafialnej świadczy także o pogłębiającej się jedności Kościoła. Jedności, która jest każdego dnia wypracowywana. Kościół nie jest już tylko Kościołem hierarchii, ale Kościołem-wspólnotą. Wspólnota rodzi się tam, gdzie są wspólne cele i zadania.

Duszpasterz i jego rada są świadomi, że przynależą do jednego Kościoła. Umiejętność syntezy poglądów, tolerancja osobowości współpracownika, radość z sukcesów innych są wartościami, których można nauczyć się będąc członkiem parafialnej rady świeckiej.

Współodpowiedzialność parafialnej rady za rozwój życia Kościoła miejscowego stwarza możliwość wzmocnienia potencjału sił do pracy duszpasterskiej; ma on swoje „zaplecze” w kapłaństwie wspólnym wiernych. Dzięki dobrej organizacji pracy rady parafialnej Kościół lokalny staje się wewnętrznie mocniejszy, a Królestwo Boże mocniej zapuszcza korzenie w sercach wiernych.

Praca duszpasterza nabiera wtedy bardziej charakteru pracy kapłańskiej. Proboszcz zostaje uwolniony od szeregu trosk i kłopotów natury organizacyjno-gospodarczej, zachowując jednocześnie funkcję kontrolno-reprezentatywną. Autorytet kapłana-proboszcza wzrasta, bo jego działalność wypełnia się głównie w głoszeniu Słowa Bożego i sprawowaniu sakramentów.

Poszerza się wachlarz nowych idei w pracy duszpasterskiej. Parafia tętni życiem na wielu odcinkach jej pracy. Ostatecznie działalność rady parafialnej stwarza okazję wzajemnej inspiracji i ciągłego ożywiania życia parafialnego.

Istnienie rad parafialnych jest pięknym urzeczywistnieniem myśli soborowych, wyrażonych zwłaszcza w *Dekrecie o apostołstwie świeckich*. Apostołstwo świeckich znajduje dobry grunt i oparcie w pracy rad parafialnych. Parafialne rady świeckich umożliwiają spełnienie oczekiwań wiernych i hierarchii na urzeczywistnianie się Kościoła bardziej dynamicznego i bardziej świadomie realizującego swoje zadania według wskazań i zaleceń soborowych.

Sytuacja Kościoła w Austrii — jak wiadomo — pod względem ilości powołań kapłańskich i zakonnych jest niezadowolająca. Istnieje wiele parafii wakujących. Wśród księży pracujących w Austrii wielu jest obcokrajowców. W samej tylko diecezji wiedeńskiej pracuje np. 49 księży pochodzenia polskiego. W takiej sytuacji istnienie parafialnych rad świeckich okazuje się szczególnie pożyteczne i nawet konieczne.

Oczywiście parafialne rady świeckich nie zastępują działalności duszpasterskiej proboszcza, ale ją poszerzają przy jednoczesnym jej pogłębianiu. Doświadczenie wykazuje, że działalność rad parafialnych w Austrii już przyniosła niektóre owoce. Kościół w Austrii stał się bardziej obecny w szerokich kręgach społeczeństwa. O to właśnie chodzi. Aby wierni na co dzień bardziej czuli się dziećmi jednego Ojca, które będąc w drodze uczą się miłości.

ks. Kazimierz Więsyk SAC, Wiedeń

II. WSPÓLNOTY ŻYCIA CHRZEŚCIJAŃSKIEGO

Wśród ruchów laikatu we współczesnym Kościele należy wymienić dawne Sodalitje Mariańskie, które uległy w ciągu ostatnich dziesięcioleci bardzo istotnym zmianom i są obecnie znane w świecie pod nazwą Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego. Są one aktualnie ruchem ludzi świeckich, mającym za twierdzenie Stolicy Świętej (od 31 maja 1971 roku). Ich celem jest „formacja mężczyzn i kobiet, dorosłych i młodzieży do służby Kościołowi i światu we wszystkich dziedzinach życia rodzinnego, zawodowego, obywatelskiego i kościelnego”.

1. Z historii „Wspólnot”

Pośród wszystkich ruchów ludzi świeckich mają Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego, jako dawne Sodalitje Mariańskie (nazwa popularna), najdłuższą tradycję w Kościele. Ich powstanie wywodzi się z drugiej połowy XVI wieku i jest związane z początkami działalności zakonu jezuitów. Założycielem sodalicyj, a właściwie Kongregacji Maryjnej (nazwa urzędowa), był belgijski jezuita Jan Leunis (zm. 1584), charyzmatycznie utalentowany wychowawca młodzieży. Pracując w kolegium rzymskim, zorganizował wśród uczącej się młodzieży Pierwszą Kongregację Rzymską. Był to rok 1563. Kongregacja została wkrótce uznana i zatwierdzona przez papieża Grzegorza XIII jako wzór i model wszystkich innych kongregacji. Otrzymała równocześnie prawo przyłączania wszystkich sodalicyj powstających gdziekolwiek na świecie. Tak rozpoczęła się długa i sławna historia sodalicyj w Kościele. Związana ona była od początku ściśle z dziejami zakonu jezuitów. W roku 1773, w którym papież Klemens XIV pod naciskiem niechętnych rządów europejskich rozwiązał zakon jezuitów, uległy rozwiązaniu także wszelkie dzieła prowadzone przez ten zakon, w tym także Sodalitje Mariańskie. Jednakże ten sam papież, chcąc ocalić sodalicyje, zezwolił, aby kierownictwo sodalicyj mogli sprawować kapłani nie należący do zakonu jezuitów. W ten sposób od XVIII wieku sodalicyje znalazły się pod zarządem duchowieństwa diecezjalnego i stały się dziełem ogólnokościelnym. Przejściowo zmiana ta spowodowała nawet znaczny wzrost liczebny zespołów sodalicyjnych w świecie. Liczba ich wzrosła z około 2500 do około 80 000. W związku z tak szerokim rozpowszechnieniem sodalicyje przestały być organizacją elitarną i stały się stowarzyszeniem masowym. Nastąpiło pewne osłabienie pierwotnej duchowości, właściwej sodalicyjom. Dlatego po restauracji zakonu jezuitów w roku 1814 zaczęto się zastanawiać nad tym, jakby można sodalicyjom przywrócić ich pierwotny charakter. Bardziej zdecydowane kroki w tym kierunku zostały podjęte przez generalnego przełożonego Włodzimierza Ledóchowskiego. W roku 1922 zwołał on tych jezuitów, którzy sprawowali opiekę nad sodalicyjami na naradę, jak można tej organizacji przywrócić jej pierwotnego ducha. Powołano wtedy w Rzymie sekretariat do spraw sodalicyjnych. Papież Pius XII poparł swoim autorytetem dążenia zmierzające do odnowy sodalicyj, wydając w tej sprawie konstytucję apostolską *Bis saeculari* w roku 1948. Odtąd rozpoczęła się stopniowa przebudowa sodalicyj na dzisiejsze Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego. Przygotowano nowy statut, który uzyskał zatwierdzenie

P i u s a XII w roku 1953. Opracowano nowe zasady ogólne dotyczące wychowania członków oraz duchowości. Zostały one potwierdzone po Soborze Watykańskim II w roku 1971. W ten sposób dokonana się przemiana dawnych Sodalicji Mariańskich na nowoczesne Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego.

2. Ruch sodalicyjny w Polsce

Bardzo wcześnie Sodalicje Mariańskie zostały przeszczepione na ziemię polskie i znalazły podatny grunt dla swego rozwoju. Najwcześniej, bo już w roku 1574, została założona Sodalicja Mariańska w Poznaniu. Z kolei, jako jedne z pierwszych, powstały sodalicje w Wilnie i Połocku (1585 r.). Wkrótce przy każdej szkole jezuickiej istniała jedna lub nawet kilka sodalicii. W niektórych miastach zaczęły powstawać odrębne (stanowe) sodalicje mieszczańskie. Na szczególną uwagę zasługuje królewska sodalicja pod nazwą Niepokalanego Poczęcia NMP w Warszawie. Została ona założona w roku 1642 i miała za obowiązek obronę przywileju Niepokalanego Poczęcia NMP. Do tej sodalicii należał między innymi król Władysław IV oraz królewicze Jan Kazimierz i Karol Ferdynand, a także siostra ich Anna Katarzyna. Do Sodalicii Mariańskiej w Krakowie pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP — jak wynika z zachowanego dotąd spisu — należał król Zygmunt III Waza oraz królowa Konstancja, a także Michał Korybut i żona jego Eleonora. Do grona sodalistów zapisywało się wtedy mnóstwo senatorów i szlachty. Wynikało to stąd, że uczniowie szkół jezuickich rekrutowali się przeważnie spośród szlachty. W tamtych czasach powołanie się na przynależność do sodalicii — „jakem sodalis” — stanowiło dowód prawdy, prawie jak przysięga.

Po kasacie zakonu jezuitów, sodalicje poczęły w Polsce podupadać. Ponownie zaczęły się odradzać po przywróceniu zakonu. Obserwuje się powstawanie coraz to nowych zespołów sodalicyjnych w Tarnopolu, w Nowym Sączu, we Lwowie, głównie przy szkołach zakonnych. Powoli zaczęto zakładać sodalicje na zasadzie przynależności stanowej i zawodowej: nauczycieli, kupców, młodzieży pracującej itd. Od połowy XIX wieku powstawały coraz liczniejsze sodalicje kobiet i dziewcząt. Sodalicje, oprócz pracy wychowawczej, zaczęły na ziemiach polskich podejmować działalność opiekuńczo-społeczną; popierały i rozwijały czytelnictwo ludowe, organizowały tanie kuchnie i herbaciarnie, prowadziły opiekę nad ludźmi z marginesu społecznego, podejmowały walkę z pornografią itp. Świadectwem prężności organizacyjnej były liczne kongresy sodalicyjne. Do czasu drugiej wojny światowej wychodziło czasopismo „Sodalis Marianus”. Oficjalnie działalność sodalicii w Polsce została zawieszona po drugiej wojnie światowej. Poszczególne jednak zespoły sodalicyjne przetrwały jeszcze przez długi czas po wojnie, działając bez wszelkich form organizacyjnych. Zbawienny wpływ wychowania oraz tradycji sodalicyjnej daje się także i obecnie odczuwać wśród przedstawicieli starszego pokolenia na terenie wielu parafii w Polsce.

3. Współczesne przemiany

Zmiana nazwy w roku 1971 była zewnętrznym wyrazem głębokich przeobrażeń, jakie nastąpiły w życiu i organizacji dawniejszych Sodalicii Mariańskich. Cechą istotną tych zmian jest wola powrotu do pierwotnej idei sodalicii jako zespołów bardziej elitarnych, wyrosłych z ducha *Cwiczeń duchowych* św. Ignacego Loyoli. Idee te znalazły swój wyraz w dokumencie pod nazwą *Zasady ogólne*. Nawiązuje się tam do rozważań ignacjańskich o „królestwie Chrystusa” i konieczności całkowitego oddania się na Jego służbę. Służba ta wymaga pełnego naśladowania aż do „utożsamienia się” z Chrystusem. Wtedy chrześcijanin staje się zdolny, aby „być człowiekiem dla innych”. Chodzi tu o rozwój osobowości chrześcijańskiej we wszystkich wymiarach istnienia dla osiągnięcia pełni życia chrześcijańskiego. To wszyst-

ko zakłada głębokie osobiste „nawrócenie”, które jest koniecznym warunkiem przyjaźni z Chrystusem; z niej wynika z kolei przemiana skali wartości i nowy sposób widzenia i oceny rzeczy tego świata.

W centrum duchowości Wspólnot Życia Chrześcijańskiego znajduje się paschalna tajemnica Chrystusa, wraz z wiernością natchnieniom Ducha Świętego. Korzenie takiej duchowości tkwią w obcowaniu ze Słowem Bożym, zawartym w Piśmie Świętym, w liturgii i nauce Kościoła.

Z takiej postawy wywodzi się gotowość służenia Kościołowi jako swoiste *sentire cum Ecclesia*. Pociąga to za sobą potrzebę solidaryzowania się z oficjalnym nauczaniem Kościoła i konieczność współdziałania z hierarchią kościelną w realizowaniu posłannictwa chrześcijańskiego.

Członkowie wspólnot mają oddawać się do dyspozycji hierarchii, zwłaszcza w sytuacjach szczególnie trudnych i wymagających wielkiej ofiarności.

Pomocą i oparciem w podejmowaniu trudnych zadań ma być dla członków życie wspólnotowe. Właśnie ta wspólnotowość życia i działalności powinna stanowić szczególną cechę odnowionego ducha sodalicyjnego. Wspólnotowość ma być konsekwencją głębokiej więzi osobowej z Chrystusem i braćmi.

Pod koniec okresu formacyjnego składają członkowie akt uroczystego poświęcenia się Bogu i przyrzekają żyć we wspólnocie. Wspólnota lokalna stanowi jakby swoiste ognisko, w którym kształtują się i oczyszczają postawy członków, by mogli coraz doskonalej oddawać się na służbę Bogu i Kościołowi.

Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego obejmują obecnie swą działalnością apostołską niemal wszystkie dziedziny życia ludzkiego, zawodowego i społecznego. Mają one nawet swoje stałe przedstawicielstwo przy ONZ jako organizacja międzynarodowa (pozarządowa). Wspólnoty zwołują swoje kongresy międzynarodowe na różnych kontynentach. Tak więc w roku 1973 odbył się kongres w Europie, w Augsburgu. Tematem kongresu było *Wyzwolenie człowieka i wszystkich ludzi*. W roku 1976 zorganizowano kongres w Azji, w Manili, na temat *Ubodzy wraz z ubogim Chrystusem, by móc lepiej służyć*. Kongres ten zwrócił uwagę na sprawy ludzi wydziedziczonych i na konieczność nie tylko niesienia im pomocy, ale także dzielenia ich losu przez osobiste kontakty i wiązanie swego życia z ich życiem.

4. Maryjność

Odnowione wspólnoty starają się zachować swoją tradycyjną postawę najściślejszego związku z Matką Jezusową. *Zasady ogólne* stwierdzają: Maryja jest naszym wzorem współpracy z posłannictwem Chrystusa.

Wspólnoty odnajdują w Maryi doskonały wyraz swojego oddania się na służbę Bogu oraz wzór najdoskonalszego posłuszeństwa natchnieniom Ducha Świętego. Maryja zawsze współpracowała najofiarniej w dziele przybliżania Królestwa Swojego Syna. Dlatego stanowi dla członków wspólnot nieustanne źródło inspiracji do coraz doskonalszego poświęcenia się na służbę dla sprawy Chrystusa. Maryja jest dla sodalistów nie tylko wzorem, ale równocześnie strażniczką wierności i pomocą w urzeczywistnianiu osobistego powołania do służby Chrystusowi i ludziom.

5. Struktura organizacyjna

Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego mają obecnie organizację federacyjną. Tak więc istnieje Federacja Światowa, do której przynależą różne federacje narodowe. Z kolei federacje narodowe skupiają w sobie wspólnoty działające na terytorium danego kraju.

Co trzy lata zwołuje się zebrania generalne, w których uczestniczy po trzech delegatów z każdego kraju. Do najważniejszych zadań zebrania generalnego należy wybór zarządu generalnego. Także federacje narodowe (kra-

jowe) odbywają swoje zebrania co trzy lata. Statut Światowej Federacji otrzymuje zatwierdzenie od Stolicy Świętej, a statuty federacji krajowych są zatwierdzane przez odnośne konferencje episkopatów.

Siedziba sekretariatu Światowej Federacji Wspólnot Życia Chrześcijańskiego mieści się w Rzymie.

Do Światowej Federacji należy obecnie 50 federacji krajowych. Ilość członków Wspólnot Życia Chrześcijańskiego w świecie oblicza się obecnie na około 150 000. Wynika stąd, że liczba członków znacznie się zmniejszyła w stosunku do lat dawniejszych. To zmniejszenie — jak wolno przypuszczać — kompensuje się wyższą jakością członków i tłumaczy się zwiększonymi wymogami, jakie stawiają sobie odnowione wspólnoty.

Można się jednak spodziewać, że ta obecnie najstarsza forma apostołstwa świeckich w Kościele, po okresie odnowy, odzyska swoją pierwotną świeżość i dynamikę apostołską. Zdają się na to wskazywać sukcesy osiągnane już obecnie, zwłaszcza na płaszczyźnie międzynarodowej.

ks. Eugeniusz Weron SAC, Ołtarzew